

EMERYTURA Z ZUS W ŚWIETLE PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ

Z a k ł a d U b e z p i e c z e ń S p o ł e c z n y c h

Osoby pracujące i podlegające ubezpieczeniom społecznym w Polsce mogą nabyć prawo do emerytury z ZUS, o ile spełnią warunki określone w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych¹ nazywanej dalej ustawą emerytalną. Warunki nabycia prawa do emerytury z ZUS oraz zasady obliczania jej wysokości zostały omówione w odrębnych ulotkach informacyjnych pt. *Emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*, które są dostępne w placówkach ZUS i na stronie www.zus.pl.

Jeżeli osoby zainteresowane pracowały również za granicą w państwach członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu albo mieszkają bądź mieszkały w tych państwach, mogą być objęte unijną koordynacją systemów emerytalno-rentowych.

Unijne przepisy o koordynacji dotyczą osób migrujących zarobkowo w obrębie państw członkowskich UE/EFTA (patrz: s. 2). Przepisy te mają m.in. ułatwić nabycie uprawnień do emerytur i rent oraz pobierania świadczeń z państw członkowskich UE/EFTA.

Do kogo skierowana jest ulotka?

Niniejsza ulotka przeznaczona jest dla **osób, które skorzystały z prawa do swobodnego przemieszczania się w obrębie Unii Europejskiej, Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu i które:**

- mieszkają za granicą w państwach członkowskich UE/EFTA i ubiegają się o emeryturę z ZUS, natomiast były ubezpieczone (pracowały) wyłącznie w Polsce,

¹ Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 z późn. zm.

- mieszkają w Polsce lub za granicą w państwach członkowskich UE/EFTA albo za granicą w państwach trzecich i ubiegają się o emeryturę z ZUS, ponieważ pracowały w Polsce oraz za granicą w innych państwach członkowskich lub mieszkały w innych państwach członkowskich,
- mieszkają za granicą w państwach członkowskich UE/EFTA i występują z wnioskiem o przekazywanie do państwa zamieszkania przysługującej im z ZUS emerytury.

W których państwach obowiązuje unijna koordynacja systemów emerytalno-rentowych?

Unijna koordynacja systemów emerytalno-rentowych obowiązuje **w państwach członkowskich Unii Europejskiej**, którymi są: Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania oraz Włochy. Dla celów unijnej koordynacji za państwa członkowskie uznaje się również **kraje Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu**: Islandię, Liechtenstein, Norwegię oraz Szwajcarię.

Wymienione wyżej państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu nazywane są dalej państwami członkowskimi.

Koordynacja systemów emerytalno-rentowych Polski i wymienionych wyżej państw realizowana jest na podstawie rozporządzeń unijnych (patrz: s. 23).

Kto korzysta z unijnej koordynacji w zakresie emerytur?

Z unijnej koordynacji w zakresie emerytur korzystają:

- obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej (w tym obywatele polscy) oraz Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu,
- uchodźcy i bezpaństwowcy (czyli osoby niemające obywatelstwa żadnego z państw) mieszkający na terytorium jednego z państw członkowskich,
- obywatele państw trzecich, czyli państw niebędących państwami członkowskimi, jeśli mieszkają na terytorium któregoś państwa członkowskiego (koordynacją nie są jednak objęci obywatele państw trzecich zamieszkali w Danii, Norwegii, Islandii, Liechtensteinie i Szwajcarii).

Przykład

Brytyjczyk, który w swojej karierze zawodowej posiada 9-letni staż pracy w Polsce, a następnie przez 15 lat pracował w Anglii, może skorzystać z unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – np. przy ustalaniu prawa do emerytury możliwe jest zastosowanie zasady sumowania okresów pracy w Polsce oraz w Wielkiej Brytanii.

Przykład

Obywatel Turcji, zamieszkały i pracujący w Polsce, który – zanim przyjechał do naszego kraju – pracował również w Niemczech, może skorzystać z unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zakresie ustalania uprawnień do świadczeń emerytalnych, np. poprzez zsumowanie okresów ubezpieczenia w obu państwach członkowskich.

Przykład

Obywatelka Białorusi mieszkająca w Danii, która przed wyjazdem do tego państwa przez 15 lat legalnie mieszkała i pracowała w Polsce, w przypadku ubiegania się o emeryturę z ZUS nie zostanie objęta unijną koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego, ponieważ nie mają do niej zastosowania przepisy rozporządzeń unijnych.

Regulacje z zakresu koordynacji dotyczą osób, które podlegały ubezpieczeniom społecznym w państwach członkowskich, wykonując szeroko rozumianą aktywność zawodową – w szczególności jako pracownicy, osoby prowadzące działalność na własny rachunek, osoby pracujące na podstawie umów cywilnoprawnych – lub na podstawie innych tytułów do ubezpieczeń społecznych.

Podkreślić należy, że koordynacją objęte są jednak tylko takie osoby, które znajdują się w tzw. sytuacji unijnej, dotyczącej co najmniej dwóch państw członkowskich – czyli np. pracowały w dwóch państwach członkowskich albo pracowały w jednym państwie członkowskim, a zamieszkują w innym państwie członkowskim.

Równe traktowanie

Zgodnie z zasadą równego traktowania osoba korzystająca z unijnej koordynacji powinna być traktowana w każdym państwie członkowskim tak samo jak obywatel tego państwa – zarówno wtedy, gdy ubiega się o emeryturę w tym państwie, jak i w trakcie pobierania już nabytego świadczenia emerytalnego.

Zabroniona jest więc np. dyskryminacja obywatela polskiego przy ubieganiu się o świadczenia emerytalne w Wielkiej Brytanii, Francji czy Szwecji.

Emerytura dla osób posiadających okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce oraz okresy ubezpieczenia lub zamieszkania przebyte za granicą w państwach członkowskich

► Ustalenie prawa do emerytury w każdym z państw członkowskich, w którym dana osoba była ubezpieczona lub zamieszkiwała

Państwa członkowskie UE/EFTA nie ustanowiły jednego ponadpaństwowego systemu zapewniającego emerytury. Każde państwo członkowskie samodzielnie decyduje, komu i po spełnieniu jakich warunków zapewnia emeryturę w razie osiągnięcia wieku emerytalnego.

Osoba, która pracowała i podlegała ubezpieczeniom w Polsce oraz była ubezpieczona za granicą w państwach członkowskich, emeryturę **może uzyskać zarówno z Polski, jak i z każdego innego państwa członkowskiego**, w którym była ubezpieczona, o ile spełnia warunki wymagane do nabycia prawa do emerytury w tych państwach.

Przykład

Jeśli o emeryturę ubiega się osoba, która pracowała w Polsce oraz w innych państwach członkowskich, np. w Holandii, Grecji i Irlandii, ustalenia uprawnień do emerytury dokonują równolegle instytucje ubezpieczeniowe każdego z tych państw.

Zatem jeśli osoba zainteresowana, która była objęta systemami emerytalnymi kilku państw członkowskich, spełnia warunki do uzyskania emerytury w tych państwach, może ona pobierać z nich emeryturę.

► Uwzględnianie zagranicznych okresów ubezpieczenia lub zamieszkania przebytych w państwach członkowskich

Jeżeli osoba zainteresowana uzyskaniem prawa do emerytury w jednym państwie członkowskim nie posiada okresu ubezpieczenia (zamieszkania) wymaganego do uzyskania tego świadczenia, to – dla przyznania emerytury – uwzględnia się (dolicza, sumuje), również zagraniczne okresy ubezpieczenia (zamieszkania) tej osoby z wszystkich innych państw członkowskich, jeśli nie pokrywają się one z polskimi okresami ubezpieczenia.

Przy ustalaniu prawa do emerytury z ZUS zagraniczne okresy ubezpieczenia (zamieszkania) z innych państw członkowskich są uwzględniane, gdy prawo do tej emerytury zależy od długości okresów ubezpieczenia, a okres ubezpieczenia przebyty wyłącznie w Polsce nie wystarczy do nabycia prawa do świadczenia².

² Dotyczy osób ubiegających się o emeryturę przyznawaną według dotychczasowych zasad.

Przykład

Jeśli mężczyzna, urodzony przed 1 stycznia 1949 r., ubiegający się o emeryturę z ZUS nie posiada 25-letniego okresu ubezpieczenia w Polsce (okresu składkowego i nieskładkowego) wymagane do uzyskania emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego³, ZUS uwzględni (zsumuje) również zagraniczne okresy ubezpieczenia (zamieszkania) tej osoby w innych państwach członkowskich (np. w Austrii, Niemczech czy Irlandii) i sprawdzi, czy po doliczeniu okresów zagranicznych mężczyzna ten spełnia warunki do przyznania emerytury w Polsce.

Zagraniczne okresy zamieszkania mogą zostać uwzględnione przez ZUS dla celów emerytalnych tylko wtedy, gdy prawo danego państwa członkowskiego uzależnia przyznanie emerytury od okresu zamieszkania osoby na terytorium tego państwa (tak jest np. w Danii i w Szwecji).

Okresy ubezpieczenia oraz okresy zamieszkania za granicą w państwach członkowskich przyjmowane są przez ZUS w wymiarze potwierdzonym przez zagraniczną instytucję ubezpieczeń społecznych danego państwa członkowskiego, na formularzu unijnym.

Okresy, o których mowa, nie są uwzględniane przy ustalaniu prawa do nowej emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dotyczącej osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., gdy prawo do tej emerytury nie zależy od długości okresów ubezpieczenia.

► Proporcjonalne obliczenie emerytury ustalonej z uwzględnieniem zagranicznych okresów ubezpieczenia lub zamieszkania w państwach członkowskich

Jeżeli do uzyskania prawa do emerytury w danym państwie członkowskim konieczne jest uwzględnienie zagranicznych okresów ubezpieczenia (zamieszkania) danej osoby w innych państwach członkowskich, to wysokość emerytury oblicza się w następujący sposób:

- najpierw instytucja państwa ustalającego emeryturę oblicza teoretyczną (pełną) kwotę emerytury, jaka przysługiwałaby danej osobie, gdyby wszystkie jej okresy ubezpieczenia (zamieszkania) zostały przebyte w państwie ustalającym świadczenie,
- następnie na podstawie kwoty teoretycznej instytucja ta oblicza rzeczywistą (proporcjonalną) kwotę emerytury odpowiadającą stosunkowi okresów ubezpieczenia (zamieszkania) w państwie ustalającym świadczenie do sumy okresów ubezpieczenia (zamieszkania) we wszystkich branżach pod uwagę państwach członkowskich.

Tak obliczona kwota emerytury proporcjonalnej stanowi kwotę świadczenia należną osobie zainteresowanej.

³ Powszechny wiek emerytalny w Polsce wynosi: w przypadku kobiet – 60 lat, w przypadku mężczyzn – 65 lat.

W oparciu o powyżej przedstawione zasady ustalana jest wysokość emerytury z ZUS, do której prawo zależy od długości okresów ubezpieczenia, osobom, którym przy ustalaniu tego prawa uwzględniono zagraniczne okresy ubezpieczenia (zamieszkania) w państwach członkowskich albo którym uwzględnienie okresów zagranicznych przy obliczaniu wysokości emerytury zapewni wyższą kwotę świadczenia.

Ustalanie kwoty teoretycznej (pełnej) emerytury w opisanym wyżej przypadku następuje z uwzględnieniem następujących składników:

- 24% kwoty bazowej,
- po 1,3% podstawy wymiaru emerytury za każdy pełny rok okresów składkowych w Polsce i okresów ubezpieczenia lub zamieszkania za granicą w państwach członkowskich – z uwzględnieniem pełnych miesięcy,
- po 0,7% podstawy wymiaru emerytury za każdy pełny rok okresów nieskładkowych w Polsce i okresów zrównanych z okresem ubezpieczenia za granicą w państwach członkowskich – z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Następnie na podstawie kwoty teoretycznej (pełnej) emerytury, obliczonej według podanych wyżej zasad, ustalana jest rzeczywista (proporcjonalna) kwota emerytury z ZUS, odpowiadająca stosunkowi polskich okresów ubezpieczenia do sumy polskich i zagranicznych okresów ubezpieczenia (zamieszkania) w państwach członkowskich.

Przykład

Jeśli mężczyźni urodzonemu przed 1 stycznia 1949 r. ZUS ustalił emeryturę na podstawie 15 lat polskich okresów ubezpieczenia oraz po uwzględnieniu 10 lat okresów ubezpieczenia w Belgii, polska emerytura obliczona zostanie w następujący sposób:

- *najpierw ZUS obliczy kwotę teoretyczną (pełną) emerytury, jaką zainteresowany uzyskałby, za łączny okres ubezpieczenia wynoszący 25 lat (w Polsce i w Belgii),*
- *następnie na podstawie kwoty teoretycznej zostanie obliczona przez ZUS rzeczywista (proporcjonalna) kwota emerytury odpowiadająca stosunkowi polskich okresów ubezpieczenia do sumy polskich i belgijskich okresów ubezpieczenia; w tym przypadku będzie to 15/25 kwoty teoretycznej, ponieważ osoba zainteresowana posiada 15-letni okres ubezpieczenia w Polsce, natomiast łącznie, w Polsce i w Belgii – 25-letni okres ubezpieczenia.*

ZUS przyzna osobie zainteresowanej ustaloną w ten sposób proporcjonalną emeryturę.

Powyższe zasady nie mają zastosowania przy ustalaniu nowej emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do której prawo i wysokość nie zależą od długości okresów ubezpieczenia. **Wysokość nowej emerytury w powszechnym wieku emerytalnym ustalana jest wyłącznie na podstawie polskich okresów ubezpieczenia, bez uwzględniania zagranicznych okresów ubezpieczenia (zamieszkania) w innych państwach członkowskich.**

Przykład

W przypadku przyznania nowej emerytury z FUS mężczyźnie urodzonemu po 31 grudnia 1948 r., który osiągnął powszechny wiek emerytalny i posiada 5-letni okres ubezpieczenia w Polsce oraz 15-letni okres ubezpieczenia w Irlandii, ZUS obliczy wysokość emerytury wyłączonej na podstawie polskich okresów ubezpieczenia.

Wysokość nowej emerytury zainteresowanego to wynik podzielenia podstawy obliczenia emerytury (kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego, zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie w Polsce) przez średnie dalsze trwanie życia⁴ dla osób w wieku, w jakim ubezpieczony przechodzi na emeryturę.

► Obliczanie emerytury ustalonej bez konieczności uwzględnienia zagranicznych okresów ubezpieczenia lub zamieszkania w państwach członkowskich

Jeżeli prawo do emerytury w danym państwie członkowskim zależy od długości okresów ubezpieczenia, ale dana osoba nie musi mieć do uzyskania prawa do tego świadczenia uwzględnionych zagranicznych okresów ubezpieczenia (zamieszkania) tej osoby w innych państwach członkowskich, wówczas wysokość emerytury obliczana jest wyłącznie na podstawie okresów ubezpieczenia (zamieszkania) w państwie ustalającym emeryturę (tzw. emerytura krajowa), czyli z pominięciem okresów ubezpieczenia zagranicznego.

Przykład

W przypadku przyznawania emerytury kobiecie urodzonej przed 1 stycznia 1949 r., posiadającej 20-letni okres ubezpieczenia w Polsce (wystarczający do nabycia prawa do emerytury), mającej również 2-letni okres ubezpieczenia (zamieszkania) w Szwecji i 3-letni okres ubezpieczenia w Wielkiej Brytanii, ZUS obliczy wysokość jej świadczenia na podstawie wyłącznie polskiego okresu ubezpieczenia, wynoszącego 20 lat.

► Ustalanie dopłaty do kwoty najniższej polskiej emerytury osobom zamieszkałym w Polsce, uprawnionym do emerytury z FUS, posiadającym okresy ubezpieczenia w Polsce i zagraniczne okresy ubezpieczenia lub zamieszkania w państwach członkowskich

Osoby zamieszkałe w Polsce, pobierające emeryturę z Polski i emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy z innych państw członkowskich, których łączna wysokość jest niższa od obowiązującej w Polsce kwoty najniższej emerytury, mogą uzyskać dopłatę do minimum.

⁴ Tablice trwania życia – uwzględniające średnie dalsze trwanie życia, wspólne dla kobiet i mężczyzn, wyrażone w miesiącach dla wieku ubezpieczonego – ogłasza corocznie Prezes Głównego Urzędu Statystycznego w Monitorze Polskim, w formie komunikatu.

Zasady ustalania przez ZUS dopłaty do kwoty najniższej polskiej emerytury są inne dla emerytur przyznawanych według dotychczasowych zasad, do których prawo i wysokość są uzależnione od długości okresów ubezpieczenia, oraz inne dla nowych emerytur, uzależnionych od środków zewidencjonowanych na koncie emerytalnym.

Do emerytury ustalonej na dotychczasowych zasadach dopłata do minimum jest przyznawana przez ZUS, jeżeli emeryt mieszka w Polsce, a jego świadczenie zostało ustalone z zastosowaniem proporcji polskich okresów ubezpieczenia do sumy polskich i zagranicznych okresów ubezpieczenia lub zamieszkania w państwach członkowskich. Dopłata ta stanowi różnicę między kwotą najniższej polskiej emerytury a sumą kwot polskiej emerytury i zagranicznej emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy pobieranych przez tę osobę.

Z kolei nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, której kwota jest niższa od kwoty najniższej polskiej emerytury, podlega podwyższeniu do kwoty najniższej emerytury pod warunkiem, że osoba zainteresowana udowodni okresy ubezpieczenia (okresy składkowe i nieskładkowe) w Polsce, wynoszące 20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn.

W przypadku osób zamieszkałych w Polsce, które spełniają powyższy warunek długości okresów ubezpieczenia dopiero po uwzględnieniu zagranicznych okresów ubezpieczenia (lub zamieszkania) w państwach członkowskich, dopłatę do minimum stanowi: różnica między kwotą najniższej polskiej emerytury a sumą kwot polskiej emerytury i zagranicznej emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy pobieranych przez te osoby.

Przykład

Kobiecie urodzonej w 1949 r. zamieszkałej w Polsce, posiadającej 10-letni okres ubezpieczenia w Polsce oraz 15-letni okres ubezpieczenia we Włoszech, której po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego⁵ ZUS ustalił nową emeryturę w kwocie niższej od najniższej polskiej emerytury, obliczona zostanie dopłata do kwoty najniższej polskiej emerytury. Dopłatę tę stanowi różnica między kwotą najniższej polskiej emerytury a sumą kwot polskiej emerytury i włoskiej emerytury otrzymywanych przez zainteresowaną.

W przypadku osób zamieszkałych w Polsce, posiadających okresy ubezpieczenia w Polsce i okresy ubezpieczenia lub zamieszkania w innych państwach członkowskich wynoszące łącznie co najmniej 20 lat (w przypadku kobiet) i 25 lat (w przypadku mężczyzn), którym ZUS ustalił nową emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w kwocie niższej niż najniższa polska emerytura, a które uprawnione są również do okresowej emerytury kapitałowej, dopłatę do kwoty najniższej polskiej emerytury stanowi różnica między kwotą najniższej emerytury a sumą kwot: nowej emerytury

⁵ Powszechny wiek emerytalny w Polsce wynosi 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

z FUS, okresowej emerytury kapitałowej oraz zagranicznej emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy otrzymywanej przez osobę zainteresowaną.

► Okresy ubezpieczenia (zamieszkania) krótsze niż 1 rok

Jeżeli okres ubezpieczenia (zamieszkania) danej osoby w jakimś państwie członkowskim jest krótszy niż rok, w państwie tym nie ustala się jej prawa do emerytury, jeżeli przepisy tego państwa nie przewidują przyznawania emerytury z tytułu tak krótkiego okresu ubezpieczenia (zamieszkania). Okres ten jednak nie przepada, bowiem w razie przyznania emerytury przez instytucję innego państwa członkowskiego jest ona zobowiązana uwzględnić także ten krótki zagraniczny okres przy obliczaniu wysokości własnego świadczenia.

Powyższa reguła ma zastosowanie przy obliczaniu emerytury z ZUS, której wysokość zależy od długości okresów ubezpieczenia. Oznacza to, że przy obliczaniu tej emerytury ZUS uwzględnia zagraniczny okres ubezpieczenia (zamieszkania) w państwie członkowskim krótszy niż rok, za który nie przysługuje świadczenie w tym państwie, i wypłaca świadczenie za ten okres.

Przykład

Osobie ubiegającej się o emeryturę, która oprócz okresów pracy (ubezpieczenia) w Polsce, posiada także okres ubezpieczenia krótszy niż rok na Litwie, za który na podstawie przepisów litewskich nie przysługuje jej emerytura lub renta, w razie przyznania emerytury w Polsce ZUS uwzględni w wysokości świadczenia także ten litewski okres ubezpieczenia.

W przypadku nowej emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, której wysokość nie zależy od długości okresów ubezpieczenia, powyższa reguła ma zastosowanie wyłącznie przy ustalaniu kapitału początkowego za okresy sprzed 1 stycznia 1999 r.

Podstawa wymiaru emerytury obliczanej dla osób posiadających – oprócz polskich okresów ubezpieczenia – również zagraniczne okresy ubezpieczenia lub zamieszkania w państwach członkowskich

Podstawę wymiaru emerytury z ZUS, której wysokość zależy od długości okresów ubezpieczenia – dla osoby posiadającej oprócz polskich okresów ubezpieczenia również zagraniczne okresy ubezpieczenia lub zamieszkania w innych państwach członkowskich – stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (przed 1 stycznia 1999 r. – na ubezpieczenie społeczne), na podstawie polskich przepisów prawnych, z okresu 10 kolejnych lat kalendarzowych, wybranych przez osobę zainteresowaną z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzed-

dzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany złożył wniosek o emeryturę. Przy ustalaniu tych 10 lat kalendarzowych nie uwzględnia się lat, w których ubezpieczony przez cały rok pozostawał w ubezpieczeniu za granicą w państwach członkowskich.

Jeżeli w okresie 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok złożenia wniosku o emeryturę zainteresowany nie był ubezpieczony w Polsce, podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (przed 1 stycznia 1999 r. – na ubezpieczenie społeczne) – oparta na polskich przepisach prawnych – z okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą w państwie członkowskim.

Na wniosek osoby zainteresowanej podstawę wymiaru emerytury stanowić może także przeciętna podstawa wymiaru składki (na podstawie polskich przepisów prawnych) z okresu 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem złożenia wniosku o emeryturę, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym w Polsce.

Podstawa obliczenia nowej emerytury z FUS, dla osób posiadających – oprócz polskich okresów ubezpieczenia – również zagraniczne okresy ubezpieczenia lub zamieszkania przebyte w państwach członkowskich

Wysokość nowej emerytury⁶ odpowiada równowartości kwoty stanowiącej wynik podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia⁷ dla osób w wieku, w jakim ubezpieczony przechodzi na emeryturę.

Podstawę obliczenia nowej emerytury – dla osoby posiadającej oprócz polskich okresów ubezpieczenia również zagraniczne okresy ubezpieczenia (zamieszkania) w innych państwach członkowskich – stanowi kwota zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie ubezpieczonego.

⁶ Dotyczy osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r.

⁷ Tablice trwania życia – uwzględniające średnie dalsze trwanie życia, wspólne dla kobiet i mężczyzn, wyrażone w miesiącach dla wieku ubezpieczonego – ogłasza corocznie Prezes Głównego Urzędu Statystycznego w Monitorze Polskim, w formie komunikatu.

Zagraniczne okresy ubezpieczenia (zamieszkania) w innych państwach członkowskich są uwzględniane przy obliczaniu wysokości nowej emerytury, **wyłącznie przy ustalaniu kapitału początkowego**, o ile okresy te są krótsze niż 1 rok i z ich tytułu nie przysługują osobie zainteresowanej świadczenia zagraniczne z tych państw.

Szczególne zasady ustalania emerytur wynikające z polsko-niemieckiej umowy z 1975 r.

W stosunkach polsko-niemieckich, obok przepisów unijnych dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, nadal jest stosowana polsko-niemiecka umowa z 1975 r. o zaopatrzeniu emerytalnym i wypadkowym.

Zgodnie z postanowieniami tej umowy, osobom, które posiadają okresy ubezpieczenia przebyte również w drugim państwie przed 1 stycznia 1991 r. i które po 31 grudnia 1990 r. nie przesiedliły się do drugiego państwa, świadczenia emerytalno-rentowe (w tym emerytury) ustala instytucja ubezpieczeń społecznych tylko jednego państwa, tj. państwa zamieszkania (odpowiednio Polski albo Niemiec). Przejmuje ona na siebie ciężar finansowania świadczeń za wyżej wymienione okresy ubezpieczenia w drugim państwie.

Przesiedlenie się emeryta do drugiego państwa-strony umowy lub do jakiegokolwiek innego państwa po 31 grudnia 1990 r. powoduje ponowne ustalenie emerytury, tym razem w obu państwach: w Polsce i w Niemczech. Jego wynikiem może być ustalenie w każdym z tych państw prawa do emerytury na podstawie wyłącznie własnych okresów ubezpieczenia – w pełnej wysokości albo na podstawie łączonych okresów ubezpieczenia w obu państwach – w proporcjonalnej wysokości, odpowiadającej stosunkowi własnych okresów do sumy okresów ubezpieczenia w Polsce i w Niemczech.

Emerytura dla osób zamieszkałych w innych niż Polska państwach członkowskich, posiadających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia

Jeśli osoba zainteresowana uzyskaniem emerytury z ZUS była ubezpieczona (pracowała) wyłącznie w Polsce, natomiast mieszka za granicą w innym państwie członkowskim, ustalenia uprawnień do emerytury dokonuje wyłącznie ZUS.

Osoba taka może uzyskać emeryturę w Polsce, o ile spełnia warunki wymagane do nabycia tego świadczenia, określone w polskich przepisach⁸.

⁸ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 z późn. zm.).

Gdzie złożyć wniosek o emeryturę?

Osoba, która była ubezpieczona w więcej niż jednym państwie członkowskim, wniosek o emeryturę składa w instytucji ubezpieczeniowej **jednego państwa członkowskiego**. Nie musi więc składać wniosku odrębnie w każdym państwie.

Wniosek ten uruchamia automatycznie **równoczesne rozpatrywanie uprawnień** do emerytur we wszystkich państwach członkowskich, w których osoba zainteresowana była ubezpieczona, a data złożenia wniosku jest wiążąca dla instytucji wszystkich zainteresowanych państw członkowskich.

- Jeżeli osoba zainteresowana **mieszka w Polsce**, była ubezpieczona w Polsce i w innych państwach członkowskich, wniosek o emeryturę składa w polskiej instytucji ubezpieczeń społecznych (w ZUS, KRUS albo w organie emerytalno-rentowym tzw. służb mundurowych).
- Jeśli osoba zainteresowana **mieszka za granicą** w państwie członkowskim, była ubezpieczona w Polsce oraz w innych państwach członkowskich, w tym w państwie zamieszkania, wniosek o emeryturę składa w instytucji ubezpieczeniowej odpowiedzialnej za emerytury w państwie, w którym zamieszkuje.
- Jeżeli osoba zainteresowana **mieszka za granicą** w państwie członkowskim, w którym nigdy nie pracowała, jednakże była ubezpieczona w Polsce oraz w innych państwach członkowskich, wniosek o emeryturę składa w instytucji ubezpieczeniowej odpowiedzialnej za emerytury w państwie, w którym była ostatnio ubezpieczona. Wniosek można też złożyć za pośrednictwem instytucji ubezpieczeniowej państwa zamieszkania, ta zaś przekaże go do właściwej instytucji.
- Jeśli osoba zainteresowana **mieszka za granicą** w państwie członkowskim i była ubezpieczona wyłącznie w Polsce, wniosek o emeryturę składa w polskiej instytucji właściwej w jej przypadku do rozpatrzenia wniosku o emeryturę w Polsce. Wniosek można też złożyć za pośrednictwem instytucji ubezpieczeniowej państwa zamieszkania, ta zaś przekaże go do odpowiedniej polskiej instytucji. Data złożenia wniosku w instytucji zagranicznej będzie w tym przypadku wiążąca dla instytucji polskiej.

W przypadkach, w których wniosek o emeryturę podlegającą koordynacji unijnej składany jest w instytucji zagranicznej państwa członkowskiego, instytucja ta zobowiązana jest m.in. do skompletowania wniosku o emeryturę przysługującą na podstawie polskich przepisów i przekazania go do właściwej instytucji w Polsce.

W przypadkach, gdy wniosek o emeryturę podlegającą koordynacji unijnej powinien zostać rozpatrzony w Polsce, konieczne jest zidentyfikowanie, która polska instytucja ubezpieczeniowa jest właściwa w odniesieniu do określonej osoby.

Wniosek o emeryturę **rozpatrywany jest przez ZUS**, jeżeli osoba zainteresowana była w Polsce **pracownikiem lub prowadziła pozarolniczą działalność na własny rachunek**.

Prawo do emerytury ustala właściwa placówka ZUS wyznaczona do realizacji spraw emerytalno-rentowych podlegających koordynacji unijnej. Szczegółowy wykaz właściwych placówek ZUS wraz z ich adresami i listą państw zamieszczony został w tabeli na s. 20–21.

Osoba mieszkająca w Polsce może więc złożyć wniosek o emeryturę **bezpośrednio** we właściwej dla niej placówce ZUS albo też **za pośrednictwem najbliższej placówki ZUS w miejscu swojego zamieszkania**.

Opisane zasady składania wniosku o emeryturę mają też zastosowanie do wniosku o okresową emeryturę kapitałową. Złożenie wniosku o okresową emeryturę kapitałową oznacza jednocześnie złożenie wniosku o ustalenie przez ZUS nowej emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i okresowej emerytury kapitałowej.

Jak sporządzić wniosek o emeryturę kierowany do ZUS?

- Jeśli wniosek o emeryturę składany jest w ZUS, jest on sporządzany zgodnie z polskimi przepisami. Wniosek można złożyć na formularzu EMP (*Wniosek o emeryturę*), do którego należy dołączyć:
 - formularz EMZ (Załącznik do wniosku o emeryturę, dla osób które mają okresy ubezpieczenia lub zamieszkania za granicą),
 - formularz unijny E 207 PL – *Informacje dotyczące przebiegu ubezpieczenia osoby ubezpieczonej* – wypełniony w punkcie 7 (informacja o okresach ubezpieczenia przebytych w poszczególnych państwach członkowskich) i czytelnie podpisany przez wnioskodawcę,
 - dokumenty, z których wynikają okresy ubezpieczenia (pracy) w innych niż Polska państwach członkowskich, ewentualnie numery zagranicznego ubezpieczenia, nazwy i adresy pracodawców oraz inne informacje pozwalające zidentyfikować zagraniczne instytucje, w których wnioskodawca był ubezpieczony,
 - dokumenty uzasadniające prawo do polskich świadczeń i obliczenie ich wysokości (m.in. legitymacje ubezpieczeniowe, świadectwa pracy, zaświadczenia ZUS Rp-7, wyciągi z aktów stanu cywilnego, odpowiednią dokumentację medyczną).

Bardzo ważne jest podanie we wniosku o emeryturę numeru **PESEL**, a w razie gdy danej osobie go nie nadano – **serii i numeru dowodu osobistego lub paszportu** (może być paszport zagraniczny). W przypadku osoby, dla której identyfikatorem podatkowym jest NIP, należy również podać polski NIP.

Zaświadczenie potwierdzające okres **zatrudnienia w Polsce** może wystawić:

- pracodawca w oparciu o posiadane akta osobowe pracownika,

- prawny następca pracodawcy na podstawie przejętych akt osobowych pracownika,
- jednostka przechowująca dokumenty zlikwidowanego zakładu pracy (organ założycielski, organ nadrzędny, archiwum lub firma przechowalnicza).

Szczegółowe informacje na temat środków dowodowych dostępne są na stronie internetowej www.zus.pl.

Dokumentem potwierdzającym **wysokość wynagrodzeń** – dla celów ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych – jest zaświadczenie wystawione przez pracodawcę na formularzu ZUS Rp-7 lub legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca odpowiednie wpisy o okresach zatrudnienia i osiągniętych wynagrodzeniach. Zaświadczenie ZUS Rp-7 powinno być wystawione przez pracodawcę lub prawnego następcę pracodawcy na podstawie dokumentacji płacowej. Jeżeli dokumentacja taka nie istnieje, zaświadczenie o wysokości osiągniętych wynagrodzeń może być wydane na podstawie danych zawartych w aktach osobowych pracownika, np. w umowie o pracę, pismach o powołaniu, mianowaniu oraz w innych pismach określających wynagrodzenie danej osoby. Jeżeli zainteresowany nie ma możliwości uzyskania wymaganych zaświadczeń, możliwe jest przyjęcie uwierzytelnionej kopii dokumentacji płacowej sporządzonej przez archiwum lub uwierzytelnionej kopii sporządzonej przez inne instytucje przechowujące dokumentację danego zakładu pracy bądź prywatną firmę przechowalniczą.

Składanie odwołań od decyzji ZUS w sprawach emerytur przez osoby zamieszkałe za granicą w państwach członkowskich

Odwołanie od decyzji ZUS w sprawach emerytur składa się – zgodnie z polskim ustawodawstwem – do właściwego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych za pośrednictwem tego organu rentowego ZUS, który wydał decyzję, w ciągu miesiąca od dnia jej otrzymania.

Osoby zamieszkałe za granicą w państwach członkowskich odwołanie od decyzji ZUS mogą złożyć – w wyżej wymienionym terminie – także za pośrednictwem instytucji ubezpieczeń społecznych państwa zamieszkania. Instytucja ta prześle je do właściwej placówki ZUS.

Prawo do ponownego rozpatrzenia decyzji w sprawach emerytur wydanych przez instytucje państw członkowskich

Oprócz prawa do złożenia odwołania od decyzji ZUS, wynikającego z polskiego ustawodawstwa, osobie zainteresowanej przysługuje również – na podstawie rozporządzenia unijnego – **prawo do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie decyzji**

w sprawie przyznania emerytury wydanej przez ZUS oraz decyzji wydanych przez instytucje innych państw członkowskich.

Jednakże prawo do złożenia na podstawie rozporządzenia unijnego wniosku o ponowne rozpatrzenie decyzji w sprawie przyznania emerytury przysługuje wyłącznie wówczas, gdy prawo do emerytury w danym państwie członkowskim zostało naruszone w wyniku wzajemnego oddziaływania decyzji wydanych przez co najmniej dwie instytucje państw członkowskich.

Na przykład może to dotyczyć sytuacji, gdy emerytura została obniżona w związku z osiągnięciem przychodów lub otrzymywaniem świadczeń lub gdy na emeryturę mają wpływ przepisy prawne dotyczące zbiegu okresów ubezpieczenia.

Przykład

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje osobie zainteresowanej decyzję odmawiającą prawa do emerytury, wskazując, że posiadany przez nią w Polsce okres ubezpieczenia jest krótszy niż 1 rok, a jednocześnie austriacka instytucja ubezpieczeniowa nie uwzględniła tego krótkiego okresu przy ustalaniu prawa do emerytury przysługującej tej osobie z austriackiego systemu zabezpieczenia społecznego, mimo że powinna to zrobić.

Wniosek o ponowne rozpatrzenie decyzji w sprawie o przyznanie emerytury powinien zostać złożony do instytucji, która wydała decyzję, w terminie określonym w ustawodawstwie krajowym danego państwa członkowskiego. Bieg tego terminu rozpoczyna się z dniem otrzymania przez zainteresowanego dokumentu P1 – *Streszczenie decyzji* – zawierającego informacje o decyzjach podjętych przez instytucje ubezpieczeniowe wszystkich zainteresowanych państw członkowskich.

Wniosek o ponowne rozpatrzenie decyzji ZUS w sprawie o emeryturę, można złożyć **w każdym czasie** do placówki ZUS, która wydała decyzję. Osoby mieszkające za granicą w państwach członkowskich wnioski o ponowne rozpatrzenie decyzji ZUS mogą złożyć także za pośrednictwem instytucji ubezpieczeń społecznych państwa zamieszkania. Instytucja ta prześle wniosek do właściwej placówki ZUS.

Wypłata emerytury z ZUS osobie zamieszkałej za granicą w państwie członkowskim

Osoba uprawniona do emerytury z ZUS, mieszkająca za granicą w państwie członkowskim, może otrzymywać swoje świadczenie zgodnie z dyspozycją złożoną w ZUS:

- w Polsce:

- na rachunek bankowy emeryta lub rencisty albo
- do rąk osoby upoważnionej przez emeryta lub rencistę, zamieszkałej w Polsce (drogą pocztową),
bądź
- w państwie zamieszkania – w formie transferu na zagraniczny rachunek bankowy emeryta lub rencisty, prowadzony w banku w tym państwie.

Osobie pobierającej emeryturę z ZUS mieszkającej w innym niż Polska państwie członkowskim na jej wniosek emerytura może być przekazywana (transferowana) przez ZUS do państwa zamieszkania. Wniosek o przekazywanie emerytury do państwa zamieszkania (transfer) można złożyć w tym oddziale ZUS, który przyznał lub wypłacał dotychczas świadczenie. W takim przypadku obsługa wypłaty emerytury przekazywana jest do **właściwej placówki ZUS wyznaczonej do realizacji spraw emerytalno-rentowych podlegających koordynacji unijnej**. Wniosek o transfer można złożyć też bezpośrednio we właściwej wyznaczonej placówce ZUS.

Powyższe informacje dotyczące wypłaty emerytury odnoszą się również do świadczeniobiorców mieszkających w państwach, z którymi Polskę łączy dwustronna umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, tj. w USA, Kanadzie, Australii, Korei Płd., Macedonii, Serbii, Czarnogórze, Bośni i Hercegowinie, na Ukrainie, w Mołdawii. Osoby takie mogą – na wniosek – mieć transferowaną emeryturę do państwa zamieszkania (na zagraniczny rachunek bankowy emeryta).

Z kolei osoby uprawnione do emerytury z ZUS mieszkające w państwie trzecim (czyli państwie spoza UE/EFTA i z którym Polska nie zawarła umowy o zabezpieczeniu społecznym) mogą otrzymywać swoje świadczenie wyłącznie w Polsce.

Wniosek o transfer świadczenia można złożyć na przygotowanym przez ZUS formularzu *EZZ Wniosek o zmianę danych osoby zamieszkałej za granicą*, który dostępny jest na stronie internetowej ZUS.

Na wyżej opisanych zasadach, wraz z nową emeryturą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłacana jest okresowa emerytura kapitałowa.

Emerytura wypłacana jest co miesiąc w ustalonym w decyzji ZUS terminie płatności świadczenia. W przypadku gdy kwota emerytury przekazywanej za granicę do miejsca zamieszkania emeryta w państwie członkowskim jest niższa niż kwota najniższej polskiej emerytury, jej wypłata może odbywać się w terminach innych niż miesięczne (np. kwartalnie). Za dzień wypłaty emerytury przekazywanej za granicę uważa się dzień przekazania należności do banku.

Osobom mieszkającym za granicą emerytura przekazywana jest – stosownie do przepisów podatkowych: bez pomniejszenia o zaliczkę na podatek dochodowy w Polsce (w kwotach brutto) albo po pomniejszeniu o zaliczkę na podatek dochodowy

w Polsce (w kwotach netto) – w zależności od postanowień umów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, łączących Polskę z państwem zamieszkania danego emeryta.

W celu uzyskania szczegółowych informacji na temat opodatkowania polskich emerytów osobom mieszkającym za granicą, a także zastosowania wobec tych osób umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, należy zwracać się do właściwego urzędu skarbowego. Informacje w tym zakresie można również uzyskać telefonicznie pod numerami Krajowej Informacji Skarbowej. Infolinia: (+48) 801 055 055 (z telefonów stacjonarnych), (+48) 22 330 03 30 (z telefonów komórkowych lub z zagranicy).

W przypadku wystawienia emerytowi mieszkającemu w innym państwie członkowskim przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) zaświadczenia S1 potwierdzającego uprawnienia do korzystania ze świadczeń zdrowotnych w państwie zamieszkania na koszt NFZ, emerytura jest mu przekazywana po potrąceniu przez ZUS składki na ubezpieczenie zdrowotne. Składka ta odprowadzana jest do NFZ.

Szczegółowe informacje na temat rzeczowych świadczeń zdrowotnych dla osób objętych koordynacją unijną można uzyskać w Centrali NFZ. Infolinia NFZ: (+48) 800 392 976, (+48) 22 572 60 42, e-mail: infolinia@nfz.gov.pl.

Wpływ przychodów osiąganych z tytułu działalności prowadzonej za granicą w państwach członkowskich na prawo i wysokość emerytury pobieranej z ZUS

Osoby pobierające emeryturę, które nie ukończyły powszechnego wieku emerytalnego⁹, są zobowiązane do informowania ZUS o zarobkach i innych przychodach osiąganych z tytułu działalności wykonywanej za granicą. Wysokość tych przychodów może mieć wpływ na kwotę przysługującej emerytury z ZUS. Jeżeli wysokość zagranicznych przychodów przekracza:

- 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia obowiązującego w Polsce, ale nie więcej niż 130% miesięcznego wynagrodzenia – emerytura ulega zmniejszeniu,
- 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia obowiązującego w Polsce – prawo do emerytury ulega zawieszeniu.

Powyższe reguły nie dotyczą emerytów, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny.

⁹ Powszechny wiek emerytalny w Polsce wynosi 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Wpływ emerytur i rent zagranicznych na prawo i wysokość emerytury pobieranej z ZUS

W przypadku gdy osoba, której ustalono prawo do emerytury z ZUS, pobiera również emeryturę lub rentę z innego niż Polska państwa członkowskiego, to fakt pobierania tych świadczeń nie powoduje zmniejszenia ani zawieszenia prawa do emerytury z ZUS.

Wpływ kontynuacji zatrudnienia w państwie członkowskim UE/EFTA na prawo do emerytury z ZUS

Zgodnie z ustawą emerytalną, prawo do emerytury z ZUS ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na którego rzecz emeryt wykonywał je bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury. Zasada ta dotyczy także stosunku pracy nawiązanego z pracodawcą w innym państwie członkowskim. Oznacza to, że osoba zainteresowana ubiegająca się o emeryturę musi rozwiązać wszystkie stosunki pracy, zarówno w Polsce, jak i w państwach członkowskich UE/EFTA, aby ZUS podjął wypłatę emerytury. W przeciwnym razie, czyli w razie kontynuacji zatrudnienia z dotychczasowym pracodawcą, prawo do polskiej emerytury zostanie automatycznie zawieszono. Wymóg rozwiązania stosunku pracy nie dotyczy sytuacji, w której osoba zainteresowana podjęła zatrudnienie już po przyznaniu prawa do emerytury.

Przykład

Zainteresowana obecnie pracująca i mieszkająca w Wielkiej Brytanii osiągnęła powszechny wiek emerytalny określony zgodnie z prawem polskim, więc wystąpiła o ustalenie prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Umowę o pracę w firmie brytyjskiej zawarła przed dniem nabycia prawa do emerytury z ZUS i nadal pozostaje w tym zatrudnieniu, więc aby ZUS wypłacił jej emeryturę, powinna rozwiązać stosunek pracy z obecnym pracodawcą i przesłać do ZUS świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające rozwiązanie stosunku pracy¹⁰.

¹⁰ Wymóg rozwiązania umowy o pracę zawartej przed przyznaniem emerytury w celu podjęcia (lub kontynuowania) pobierania tego świadczenia został wprowadzony 1 stycznia 2011 r. w art. 103a ustawy emerytalnej.

Obowiązki emerytów wobec ZUS

Emeryci mają obowiązek informować placówkę ZUS wypłacającą emeryturę o każdej okoliczności, która ma wpływ na uprawnienia do tego świadczenia lub jego wypłatę. Chodzi przede wszystkim o zmianę w zakresie danych personalnych (np. imienia, nazwiska) i adresowych, państwa zamieszkania, numeru rachunku bankowego. Dodatkowo emeryci, którzy nie osiągnęli jeszcze powszechnego wieku emerytalnego, zobowiązani są informować również o podjęciu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, osiągnięciu przychodu mającego wpływ na zawieszenie lub zmniejszenie emerytury (dotyczy to przychodu zarówno z działalności prowadzonej w Polsce, jak i za granicą).

Emeryci ZUS są zobowiązani – na żądanie organu rentowego – do potwierdzenia własnoręcznym podpisem istnienia dalszego prawa do pobierania świadczenia. Placówka ZUS wypłacająca emeryturę osobom mieszkającym za granicą przesyła okresowo świadczeniobiorcom do wypełnienia i odesłania do ZUS formularz *ZUS-RZ-OZS-01 Oświadczenie emeryta/rencisty zamieszkałego za granicą o istnieniu dalszego prawa do pobierania świadczenia*. Formularz ten powinien zostać wypełniony i własnoręcznie podpisany przez emeryta, a w przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających lub utrudniających złożenie własnoręcznego podpisu – przez osobę sprawującą faktycznie opiekę nad nim. Własnoręczne złożenie podpisu przez daną osobę w obu przypadkach powinno zostać potwierdzone przez właściwy urząd lub osobę do tego upoważnioną w państwie zamieszkania albo przez upoważnioną osobę w polskiej placówce dyplomatycznej lub konsularnej.

Gdzie można uzyskać więcej informacji?

Niniejsza ulotka ma charakter ogólny. Więcej informacji w:

- najbliższej placówce ZUS,
- serwisie internetowym: www.zus.pl,
- placówkach ZUS wyznaczonych do realizacji spraw emerytalno-rentowych podlegających koordynacji unijnej, tj. w: Oddziale ZUS w Gdańsku, I Oddziale ZUS w Łodzi, Oddziale ZUS w Nowym Sączu, Oddziale ZUS w Opolu, Oddziale ZUS w Rzeszowie, Oddziale ZUS w Szczecinie, Oddziale ZUS w Tarnowie i I Oddziale ZUS w Warszawie,

- Departamencie Rent Zagranicznych wykonującym w Centrali ZUS zadania instytucji łącznikowej w zakresie świadczeń emerytalno-rentowych podlegających koordynacji, współpracującym z zagranicznymi instytucjami łącznikowymi państw członkowskich (ul. Szamocka 3, 5, 01-748 Warszawa, e-mail: drz@zus.pl).

**Wykaz placówek ZUS
wyznaczonych do realizacji spraw emerytalno-rentowych
podlegających koordynacji unijnej**

Lp.	Placówka ZUS rozpatrująca wnioski o emerytury osób, które były ubezpieczone w Polsce oraz państwie członkowskim UE/EFTA	Właściwa w odniesieniu do osób:	
		posiadających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia, zamieszkałych w następujących państwach	zamieszkałych w Polsce lub za granicą w państwie członkowskim UE/EFTA, posiadających łączone okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce i w państwie członkowskim, w tym ostatnio przebyte w następujących państwach
1.	Oddział ZUS w Gdańsku Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych ul. Chmielna 27/33 80-748 Gdańsk	Wielka Brytania	
2.	I Oddział ZUS w Łodzi Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych ul. Zamenhofska 2 90-431 Łódź	Cypr, Grecja, Malta, Włochy	
3.	Oddział ZUS w Nowym Sączu Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych ul. Węgierska 11 33-300 Nowy Sącz	Czechy, Słowacja	
4.	Oddział ZUS w Opolu Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych ul. Wrocławska 24 45-701 Opole	Niemcy	
5.	Oddział ZUS w Rzeszowie Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych al. Piłsudskiego 12 35-075 Rzeszów	Hiszpania, Portugalia	

Lp.	Placówka ZUS rozpatrująca wnioski o emerytury osób, które były ubezpieczone w Polsce oraz państwie członkowskim UE/EFTA	Właściwa w odniesieniu do osób:	
		posiadających wyłącznie polskie okresy ubezpieczenia, albo zamieszkałych w następujących państwach	zamieszkałych w Polsce lub za granicą w państwie członkowskim UE/EFTA, posiadających łączone okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce i w państwie członkowskim, w tym ostatnio przebyte w następujących państwach
6.	Oddział ZUS w Szczecinie Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych ul. Andre Citroena 2 70-772 Szczecin Adres do korespondencji: ul. Matejki 22 70-530 Szczecin	Dania, Estonia, Finlandia, Islandia, Litwa, Łotwa, Norwegia, Szwecja	
7.	Oddział ZUS w Tarnowie Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych ul. Kościuszki 32 33-100 Tarnów	Austria, Liechtenstein, Słowenia, Szwajcaria, Węgry	
8.	I Oddział ZUS w Warszawie Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych ul. Senatorska 6/8, 00-917 Warszawa	Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Francja, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Rumunia	

Nowe formy kontaktu z ZUS

Platforma Usług Elektronicznych ZUS daje osobom pracującym i mieszkającym za granicą nowe możliwości kontaktu elektronicznego z ZUS i dostęp do wielu innych usług.

Założenie profilu na pue.zus.pl umożliwi po weryfikacji tożsamości dostęp do danych zapisanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego prowadzonym przez ZUS, w tym danych o zgromadzonym kapitale początkowym i składkach od 1999 r. Można również składać wnioski i otrzymywać odpowiedzi drogą elektroniczną.

Telefonicznie informacje można uzyskać w Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS (COT) pod numerem telefonu +48 22 560 16 00 (z telefonów komórkowych oraz stacjonarnych krajowych i zagranicznych).

Centrum Obsługi Telefonicznej udziela wyjaśnień we wszystkich sprawach, w tym związanych z podleganiem ubezpieczeniom społecznym za granicą i informuje o możliwościach uzyskania polskich świadczeń z tego tytułu także przez: e-mail (cot@zus.pl), czat i Skype'a ([zus_centrum_obsługi_tel](https://www.zus.pl)).

Konsultanci COT służą pomocą w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 7.00–18.00.

Szczegółowe informacje dla ubezpieczonych i wzory niezbędnych dokumentów zamieszczone są na www.zus.pl i pue.zus.pl.

Podstawowe unijne akty prawne dotyczące koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 166 z 30 kwietnia 2004 r. z późn. zm.);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284 z 30 października 2009 r. z późn. zm.);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1231/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. rozszerzające rozporządzenie (WE) nr 883/2004 i rozporządzenie (WE) nr 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo (Dz. Urz. UE L 344 z 29 grudnia 2010 r.);
- Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego w stosunku do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. WE L 149 z 5 lipca 1971 r. z późn. zm.);
- Rozporządzenie Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego w stosunku do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek oraz do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. WE L 74 z 27 marca 1972 r. z późn. zm.);

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 859/2003 z dnia 14 maja 2003 r. rozszerzające przepisy rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 i rozporządzenia (EWG) nr 574/72 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi przepisami wyłącznie ze względu na ich obywatelstwo (Dz. Urz. WE L 124 z 20 maja 2003 r.).

Warszawa, październik 2017 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Departament Rent Zagranicznych)
01-748 Warszawa, ul Szamocka 3, 5
Skład: Poligrafia ZUS w Warszawie. Zam. nr 2360/17